

організації правового захисту політичних в'язнів у політичних судових процесах у Східній Галичині (1918–1926 рр.) / І. Ю. Гловацький // Вісник Хмельницького регіонального управління та права. – Хмельницький, 2003. – № 2 (6). – С. 21–27. 3. Дерев'яний І. До проблеми окупаційного характеру польського режиму на західноукраїнських землях у 1918–1939 рр. / І. Дерев'яний // Волинська трагедія. Через історію до порозуміння. Матеріали конференції. – Луцьк, 2013. – С.121–128. 4. Зашкільняк Л. Історія Польщі: від найдавніших часів до наших днів / Л.Зашкільняк, М. Крикун. – Львів: Нац.ун-т ім. І. Франка. – 2002. – 752 с. 5. Кость С. Історія української журналістики (західноукраїнська преса першої половини ХХ ст.: ідейно-концептуальні засади, періодизація) / С. Кость – Львів, 2008. – 271 с. 6. Кривава книга. Матеріали до польської інвазії на українські землі Східної Галичини 1918–1919 року. – Відень: Вид-во ЗУНР, 1919. – Ч. 1. – 185 с. 7. Кубійович В. Західноукраїнські землі в межах Польщі. 1920–1939 / В. Кубійович. – Чикаго-Нью-Йорк, 1963. – 31 с. 8. Мірчук П. Нарис історії ОУН. 1920–1939 роки / П. Мірчук. – К.: Укр. вид. спілка, 2007. – Вид. 3 тє. доп. – 1008 с. 9. Навроцький О. Початки УВО у Львові / О. Навроцький // Срібна сурма. Статті й матеріали до діяння Української Військової Організації / [Упор. З. Книш]. Торонто, Б.р. 36. 2: Початки УВО у Галичині. – Торонто, 1963. – 167 с. 10. Рибак М. Листопадові дні і військовий суд у Львові / М. Рибак // УГА. Матеріали до історії. – Вінніпег: Видавництво Д. Микитюка, 1960. – Т. II. – 383 с. 11. Центральний державний історичний архів України у м. Львові (ЦДІАЛ України), ф. 121, оп. 1, спр. 22, 181 арк. 12. ЦДІАЛ України, ф. 462, оп. 1, спр. 1, 41 арк. 13. Там само, спр. 2, 32 арк. 14. Там само, спр. 3, 68 арк.

Елена Луговая

СОЦИАЛЬНАЯ ВЗАИМОПОМОЩЬ УКРАИНЦЕВ ВОСТОЧНОЙ ГАЛИЧИНЫ 1918–1920 ГГ.

В статтє проанализировано трудное историческое положение Восточной Галичины после окончания Первой мировой войны и социальную взаимопомощь галичан в 1918–1920 рр. Отображено основания и деятельность Украинского общественного комитета в этот период.

Ключевые слова: Восточная Галичина, польская оккупационная власть, Украинский общественный комитет, секция, социальная взаимопомощь.

Olena Lugova

THE SOCIAL MUTUAL AID OF UKRAINIANS OF EASTERN GALYCHYNA 1918–1920

The article analyzes the difficult historical position of Eastern Galychyna after ending World war I and and social mutual aid of Galician in 1918–1920. Highlights the foundation and activities of Ukrainian Citizen committee in this period.

Key words: Eastern Galychyna, polish occupation power, the Ukrainian Citizen committee, section, social mutual.

УДК 94(477) “192/199”

Ірина Гуменна

УКРАЇНСЬКІ СТУДЕНТСЬКІ ТОВАРИСТВА У РОЗВИТКУ ОСВІТИ І НАУКИ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ ПЕРШОЇ ТРЕТИНИ ХХ СТ.

У статті проаналізовано внесок українських студентських товариств у розвиток освіти і науки Східної Галичини першої третини ХХ ст. Висвітлено особливості діяльності українського студентства стосовно поширення освітніх знань серед населення, сприяння видавничій справі, дослідження філології, юриспруденції, історії, медицини та інших наукових напрямків, що сприяли активізації національної свідомості.

Ключові слова: Східна Галичина, українські студентські товариства, освіта, наука, перша третина ХХ ст.

Актуальність дослідження полягає у тому, що українські студентські товариства Східної Галичини здійснювали активну діяльність в усіх сферах життя краю. Зокрема, брали участь в суспільно-політичному, соціально-економічному, культурному розвитку Східної Галичини. Однак, одним із найбільших внесків, здійснених українськими студентськими товариствами, було сприяння поширенню освітніх знань та розвитку науки.

Аналіз зазначеної проблеми свідчить про те, що українські студентські товариства, активно діючи у сферах освіти і науки, сприяли популяризації знань серед населення окресленої території,

брали участь у формуванні граматичних основ української мови, розвитку історичних та філософських знань, природничо-математичних наук.

Українське студентство виступало одним із каталізаторів поступового розвитку освітніх і наукових процесів на теренах Східної Галичини, збагачуючи їх ідеями патріотизму, чим сприяло розширенню світогляду нації.

Наукова новизна статті полягає у тому, що у публікації автором чи не вперше досліджено внесок українських студентських товариств у розвитку освіти і науки Східної Галичини першої третини ХХ ст.

Об'єктом дослідження є освіта і наука Східної Галичини першої третини ХХ ст.

Предметом дослідження є українські студентські товариства Східної Галичини та їх внесок у розвиток освіти і науки першої третини ХХ ст.

Метою публікації є аналіз внеску українських студентських товариств у розвиток освіти і науки Східної Галичини зазначеного періоду.

Завдання дослідження полягають у тому, щоб виокремити внесок українських студентських товариств у розвиток та популяризацію освіти; дослідити теоретичні та практичні напрацювання студентства у філологічній, природничо-математичній, суспільно-гуманітарній та технічній сферах науки Східної Галичини першої третини ХХ ст.

Окремі аспекти діяльності українських студентських товариств Східної Галичини у галузі освіти і науки першої третини ХХ ст. висвітлені у працях: І. Андрухів [1], у якій автор, висвітлюючи діяльність студентських товариств Західної України, поряд із суспільно-політичною діяльністю окреслює їх роль у розвитку освіти і науки. Б. Савчук [2, с. 54–58] і Р. Ковалюк [3] досліджують внесок українських студентських товариств у окремі галузі освітньо-наукового процесу на західноукраїнських землях. В. Виздрик [4] аналізує особливості становлення та діяльності Українського таємного університету у Львові, натомість, Н. Мисак [5] наголошує на культурницько-просвітницькій діяльності українського студентства.

Н. Зьомко [6, с. 98–104] у своїй публікації характеризує освітні процеси та протистояння колонізаційній політиці молоді Східної Галичини. Н. Клименко [7, с. 144–154] досліджує внесок жіноцтва у освітньо-науковий процес. Проблеми розвитку національної освіти в Галичині висвітлює В. Кондратюк [8]. І. Гуменна розглянула проблему місця українських студентських товариств у розвитку філософських ідей Східної Галичини [9, с. 35–38] та проаналізувала поширення науково-освітніх знань серед жіноцтва на зазначеній території [10, с. 55–58]. Однак, незважаючи на певні чільні здобутки авторів, все ж ця проблематика не знайшла достатнього висвітлення у наукових працях.

Джерельну базу наукової публікації складають архівні матеріали ф. 309 "Наукове товариство ім. Тараса Шевченка (бібліотека, колекція)" [15], 360 "Старосольський Володимир – адвокат" [16], 399 "Українська крайова студентська рада західних земель України у Львові", 410 "Тисовський Олександр Васильович, біолог" [14; 23] Центрального державного історичного архіву України у м. Львові (ЦДІАЛ України).

Аналізуючи історіографію та наявну джерельну базу варто зазначити, що задекларована проблематика потребує поглибленого предметного аналізу, що підсилює актуальність досліджуваної теми, оскільки на сьогодні відсутні наукові праці, які безпосередньо розкривають цю тематику.

У статутах українських студентських товариств, найчастіше зустрічаємо відомості про те, що українські студентські товариства Східної Галичини здебільшого працювали в освітній сфері, зокрема, контролювали позакласну та позааудиторну роботу студентів й опікувалися поширенням культурно-освітніх знань у межах свого округу [11, арк. 1]. Наприклад, студенти-українці брали активну участь в поширенні літератури серед населення. "Академічне братство" для розповсюдження літератури у 1884 р. заснувало навіть власну книгарню. Студенти були основними популяризаторами українських книг та перекладів. Вони брали в магазині певну кількість примірників книжок і поширювали їх серед своїх знайомих, населення провінційних містечок і сіл [5].

Оскільки члени товариств сплачували членські внески, то необхідно було також проінформувати їх та громадськість Східної Галичини, як керівництво того чи іншого товариства витрачало довірені йому кошти. У результаті чого чимало українських громадських організацій видавали за власні кошти брошури, у яких висвітлювалося основні напрямки їх діяльності та подано детальний фінансовий звіт, що звичайно впливало на розвиток видавничої справи у Східній Галичині [12, с. 37]. Варто зазначити, що товариства у такий спосіб намагалися популяризувати власну діяльність та залучити до своїх лав якомога більше членів. Чимало звітів про роботу українських громадських організацій опубліковано на сторінках періодичних видань, які видавали окремі товариства, у яких інформували як про свою роботу, так і про створені ними навчальні заклади [12, с. 37].

У першій третині ХХ ст. – найактивнішому періоді діяльності українських студентських товариств Східної Галичини, зокрема, у 1908 р. при товаристві "Академічна громада" утворюється "Просвітний кружок", кількісний склад якого щоразу зростав і вже в 1909 р. становив 63 члени. Його керівники читали лекції у хатах-читальнях, розповсюджували літературу, а також організували курси, на яких навчалася молодь із 24 повітів Львівщини. Не залишалася поза увагою й сільська молодь Львівського повіту. Просвітницька робота проводилася у селах і містах, безпосередньо через відновлення бібліотек та читалень, які були важливим чинником у піднесенні культурного рівня народу [8, с. 5].

"Просвітний кружок" постановив "організувати студентів для просвітницької роботи серед народу" [1, с. 44]. Щосуботи й щонеділі у читальнях Львова та у селах Галичини, студенти читали лекції для населення, які мали значний успіх. Крім того у Львові було створено спеціальний курс, на якому навчалася біля 40 робітників і викладалися такі предмети, як: історія України, географія, природничі науки, право, німецька мова [1, с. 44].

Початок ХХ ст. в історії Східної Галичини також характеризується зростанням національної свідомості. Активно діють учнівські, студентські, молодіжні та професійні товариства. Поряд із ними організувався і набував поширення рух східногалицького жіноцтва за право участі у суспільно-політичній, науковій, культурно-освітній діяльності. Непересічною постаттю у контексті згаданих подій була дружина авторитетного громадсько-політичного діяча Східної Галичини В. Старосольського – Дарія Шухевич-Старосольська (1881–1941 рр.) [10, с. 55–56]. Вона продовжила роботу матері Герміни Шухевич – організаторки українських жіночих товариств та голови товариств жінок "Труд" та "Клуб русинок" [13, с. 274]. У 1901 р. спільно з Наталкою Будзиновською, Д. Шухевич створила "Кружок українських дівчат" та очолила його. Метою діяльності якого була самоосвіта дівчат та підготовка їх до громадської праці. Активність інституції пояснювалася тим, що гуртківці зібрали солідну наукову та популярну літературу, яка відповідала запитам своїх членів [7, с. 147].

Непересічний внесок у розвиток як освіти, так і науки здійснив "Кружок ім. І. Франка", який основною метою свого утворення вбачав, власне, у забезпеченні культурного проведення часу студентами після завершення академічних занять, тобто популяризував участь у наукових секціях. Саме цей гурток видавав студентський часопис "Наше життя", видання якого призвело до його ліквідації [14, арк. 4, 5, 24]. На аналогічних засадах діяло товариство "Прихильників книжки", що здійснювало видання бібліофільських листків та утримувало бібліотеки, складені з творів нових українських та закордонних письменників, передплачувало літературні журнали [15, арк. 3].

Багато відомих громадських діячів Східної Галичини підтримувало ідею українських студентських товариств щодо широкої просвітницької діяльності у сільській місцевості. Так, В. Старосольський, суспільно-політичний діяч, який активно захищав інтереси українських студентів у судах та часто вигравав справи наголошував на необхідності поширення освіти серед сільських мас населення [16, арк. 7]. Проте, така освітня робота мала поєднуватися із пропагандою соціалістичних ідей: "Без освіти ніхто не може бути правдивим соціалістом, бо соціальна демократія усю програму і працю свою основує на науці... Нам треба старатися, щоб не тільки маси йшли за нами, але й щоб кожна одиниця була свідомо освічена" [17, с. 57].

На зборах Станіславської окружної секції Українського студентського союзу (УССоюзу) у роботі якого брало участь 13 осіб, висувалося питання покращення освітнього рівня населення сільської місцевості. У дискусії з проблем майбутньої діяльності УССоюзу взяли участь І. Ставичний, І. Феношин, І. Яремич [18, с. 108].

Збори прийняли резолюцію, у якій зверталися до студентів округи вступати до секції для "продуктивної роботи самоосвітньої між собою й культурної серед громадянства" [1, с. 50]. Секція УССоюзу в м. Стрий мала на меті організувати для молоді курси читання лекцій "підготовляючих до іспитів зрілості для екстерністів" та "ведення гуртків анальфабетів", проте не отримали на це дозволу від староства [1, с. 50].

У Тернополі та околицях студенти за місцями проживання теж об'єднувалися у невеликі локальні гуртки та проводили роботу з вивчення їх учасниками та вільними слухачами української літератури та історії, збирання етнографічного та фольклорного матеріалу, влаштування літературних вечорів, концертів, випуску рукописних часописів [19, с. 79].

Однак, були студентські товариства, які, поряд з освітньою, проводили наукову роботу в конкретній галузі знань. Активну діяльність розгорнули професійні студентські товариства "Медична громада", які об'єднали усіх студентів-медиків. Одним з найважливіших завдань товариства була організація діяльності медичного факультету: пошук приміщень для занять, матеріалів для практичних робіт, підтримування контактів між професорами та студентами [4, с. 120].

Також було створено товариство "Філософська громада", яке об'єднувало понад 200 студентів. Діяли гуртки: україністів, історичний, природничий, класичної філології, математичний. Товариство мало свою бібліотеку, яка налічувала у своєму активі 150 томів наукових праць [4, с. 120]. Активно розвивав філософські знання утворений при "Академічній громаді" гурток прихильників філософії, що гуртував слухачів на викладах Володимира Юринця, який разом із студентами досліджував діалектичний та історичний матеріалізм, історію філософії, соціологію, естетику, критикував західну філософію, коментував Демокріта, критикував концепцію неогегельянців та фрейдистів, особливу увагу приділяв феноменологічній школі Е. Гуссерля [9, с. 36].

Щодо діяльності у сфері підготовки правопису української літературної мови, яка активно розвивалася у першій третині ХХ ст., то вперше задеклароване питання піднялося ще у кінці ХІХ ст., зокрема, на загальних зборах студентських товариств 5 березня 1882 р., де вже тоді ця проблема сприймалася неоднозначно. Студент Давидович висловився за те, щоб змінити існуючий правопис на етимологічний, який використовувала "Просвіта" [3, с. 70].

Заперечуючи йому, Є. Олесницький наголошував, що "ся зміна і усунення фонетичного правопису заманіфестується... А нині прийняття остаточної форми або нічого...". Його підтримав Ілля Кокорудз, заявивши, що "противні тому хотят правопису крайньо етимологічної, коли ж нинішня уживана етимологічна суть фонетизована", а також назвав існуючий правопис "екзистенцією українства, яка може знайти відображення навіть в наукових студіях". Абсолютною більшістю голосів пропозиція Давидовича була відхилена. Тоді вперше у документах студентського товариства зафіксовано вживання слів "Україна", "український" [3, с. 71].

Сприяючи розвитку юриспруденції "Кружок правників" створив комісію з шести осіб, яка мала зайнятися "сталенем руської правничої термінології". Наставником гуртка був завідувач кафедри української мови й літератури О. Огоновський, який бував на зборах, брав участь у нарадах, надавав допомогу юридичною літературою, працював над правничою термінологією [1, с. 46].

Українські студенти цікавилися і розвитком історичних знань, які також намагалися поширювати серед населення. А. Крушельницький у "Слові до розгубленої молоді" закликав усіх тих, хто проводить просвітницькі заходи, зокрема, студентські товариства, поширювати знання з історії. Однак наголошував, що навчання історії засноване на ідеалістичному світогляді може сприяти формуванню ідолопоклонства перед "історичними авторитетами", тому не потрібно ідеалізувати жодний із періодів історії, а лише виносити із них уроки [20, с. 11].

Українські студенти-історики, які бажали ґрунтовно підготуватися, часто надсилали скарги до управ українських студентських товариств про те, що підготовка тих студентів, які навчаються у польських вищих школах була недостатньою, найбільше перекозачень зазнавала українська історія [21, арк. 14]. Тому цілком зрозуміло, що намагаючись брати участь у науковому житті Східної Галичини, українське студентство зіткнулося із проблемою нестачі компетентних кадрів.

Прогалину в підготовці наукових кадрів у зв'язку з "браком національної інституції" взявся заповнювати М. Грушевський, який для досягнення поставленої мети організував у Львові літні курси українознавства. У 1903 р. з ініціативи історично-філософської секції НТШ започатковано громадський курс археології для галичан. Мета цих курсів, за визначенням М. Грушевського, полягала у наступному: "... дати можливість землякам прослухати курси в українсько-руській мові з найважливіших суспільних дисциплін; подати для курсів з деяких наук не заступлених в програмах тутешніх вищих шкіл, а дуже важливих для нашого національного становища; допомогти приготуванню наукових курсів у тих галузях українознавства, в яких таких курсів ще немає; вкінці – дати поле новим науковим силам для академічної діяльності" [22, с. 134].

Збираючи значну кількість студентів під час наукових курсів, виникла взаємопов'язана проблема поселення та проживання тривалий період часу слухачів. Саме тому з'явилася пропозиція про заснування студентського гуртожитку – Академічного дому в Львові, яку М. Грушевський висловив у 1903 р. Мета цього закладу визначалася так: "Від довшого часу відчувалася болюча потреба дому, де українсько-руська молодіж вищих шкіл могла би знаходити добрі, гігієнічні і можливо дешеві помешкання і таку ж їжу, в крайній потребі і кредит (по змові), де б виховувалася вона в здоровій атмосфері праці, вищих духовних інтересів, суспільних і національних обов'язків, не марнувала своїх сил в біді або невідповідних обставинах, приносила би в тяжку боротьбу життя непорушні запаси енергії, свіжість інтересів та ідеалів суспільної діяльності" [22, с. 135–136].

Так, "Товариство студентів-політехників "Основа" у яке входило три секції: видавнича, економічна, викладацька, кожна з яких мала своє завдання, діяв науковий гурток, який проводив різноманітні "конференції" серед студентів та населення Львова й навколишніх сіл. Особливо активно діяли члени товариства упродовж 1913–1914 рр., коли з організацією стрілецьких секцій, члени "Основи" надавали практичну допомогу у навчанні з теорії белетристики, будови різних видів зброї. З цією метою членами товариства видано два номери журналу "Відгуки", підручники

"Теренознавство" та "Склад кріса "Манліхер-90 і 91". Ці студентські товариства, певною мірою, свою освітню діяльність підпорядковували досягненням політичних завдань [1, с. 46–47].

Однак, створені наукові структури, галузеві наукові гуртки, секції українських студентських товариств не мали змоги проіснувати довго і випустили лише два покоління науково обізнаних студентів, бо, окупувавши Львів після 1919 р., польська влада ліквідувала українські кафедри та доцентури, а вступати до вузів було дозволено тільки колишнім солдатам польської армії та польським громадянам.

У відповідь на це "Товариство українських наукових викладів імені П. Могили", Ставропігійський інститут та Наукове товариство імені Т. Шевченка, щоб не втратити наукові здобутки та уникнути прогалин в освіті українських студентів організували університетські курси, які згодом були також заборонені польською владою. Проте, згадані організації не полишали спроби створити наукові курси, тому організували для українського студентства філософські, правничі та медичні таємні заняття [6, с. 101].

У середині 20-х рр. XX ст. відбувається зміна пріоритетів у суспільній діяльності українських студентських товариств. Зокрема, члени товариств почали визнавати менш значимою політичну діяльність, а своїм основним стратегічним завданням висунули культурно-освітню роботу серед населення Східної Галичини [2, с. 56].

Загалом, упродовж 20-х р. XX ст. представниками українських студентських товариств Східної Галичини складено програму курсів поширення освіти і опубліковано у журналі "Студентські вісті". Курси мали певну змістовну наповнюваність і пов'язувалися із вивченням природи (загальні відомості з антропології, теорії походження видів, ідея еволюції в природі, загальні відомості з біології), з історією культури, релігії та мистецтв (праісторія, археологія, порівняльна історія релігійних вірувань, історія світової та рідної літератури, історія мистецтва в найзагальніших рисах), історією суспільного розвитку (економія та соціологія) та суспільних рухів, вивченням європейських мов (у планах передбачалося вивчення однієї мови щороку) [23, арк. 4].

Отже, українські студентські товариства Східної Галичини здійснювали активну та цілеспрямовану діяльність у поширенні освіти і науки. Зокрема, автором виокремлено внесок українських студентських товариств у розвиток освіти та популяризацію наукових знань, сприяння видавничій справі, досліджено теоретичні та практичні напрацювання студентства у філологічній, природничо-математичній, суспільно-гуманітарній та технічній сферах науки Східної Галичини першої третини XX століття.

Також українські студентські товариства Східної Галичини першої третини XX ст. активізували формування національної свідомості українства та сприяли розширенню світогляду східногалицького населення, прищеплювати патріотизм та ідею необхідності об'єднання української нації.

Список використаних джерел

1. Андрухів І. Українські молодіжні товариства Галичини 1861–1939 рр. / І. Андрухів. – Івано-Франківськ, 1995. – 72 с.
2. Савчук Б. Студентський рух в Західній Україні у 1920 – 30-ті роки: хроніка організаційно-ідейного становлення / Б. Савчук // Наукові записки ТДПУ ім. В. Гнатюка. Серія: Історія / [За заг. ред. проф. М. М. Алексієвця]. – Тернопіль. – 1999. – Випуск IX. – С. 54–58.
3. Ковалюк Р. Український студентський рух на західноукраїнських землях XIX – XX ст. / Р. Ковалюк. – Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2001. – 420 с.
4. Виздрик В. С. До питання становлення Українського таємного університету у Львові / В. С. Виздрик / [Електронний ресурс]. – Львів, 2009. – С. 116–121. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Armia/2009_652/20.pdf.1
5. Мисак Н. Ф. Культурно-просвітницька діяльність українських студентських товариств у Галичині наприкінці XIX ст. / Н. Ф. Мисак, О. С. Васильєва / [Електронний ресурс] // Гілея: Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки: Наук. вісник: зб. наук. праць / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Українська АН / [Гол. ред. В. М. Вашкевич]. – К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. – Випуск 49 (№ 7). – С. 31–35. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/201149/Gileya49/I5_doc
6. Зьомко Н. Деякі аспекти протистояння української учнівської та студентської молоді Східної Галичини полонізаційній політиці Другої Речі Посполитої (20-ті роки XX століття) / Н. Зьомко // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Історія / [За заг. ред. проф. І. С. Зуляка]. – Тернопіль: В-во ТНПУ ім. В. Гнатюка. – 2009. – Вип. 2. – С. 98–104.
7. Клименко Н. Львівський період життя Насті Грінченко: сторінки з біографії / Н. Клименко // Краєзнавство. – 2012. – № 4. – С. 144–154.
8. Кондратюк В. О. Галицький молодіжний та студентський рух за розвиток національної освіти / Кондратюк В. О., Гапонюк Н. В. / [Електронний ресурс]. – Львів, 2007. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znmm/2007_13/R1/Kondratyuk%20Haponyuk.pdf
9. Гуменна І. Л. Роль українських студентських товариств у розвитку філософських ідей в Східній Галичині (кінець XIX ст. – 1939 р.) / І. Л. Гуменна // Актуальні наукові дослідження різноманітних соціальних процесів сучасного суспільства: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 1–2 березня 2013 р.). – Одеса: ГО "Причорноморський центр досліджень проблем суспільства", 2013. – С. 35–38.
10. Гуменна І. Л. Роль Дарії

Шухевич-Старосольської в поширенні науково-освітніх знань серед жіноцтва Східної Галичини кінця XIX ст. – першої третини XX ст. / І. Л. Гуменна // Збірник праць XI Міжнародної молодіжної науково-практичної конференції "Історія науки, техніки та освіти" за темою "Розбудова дослідницького університету". – (Київ, 25 квітня 2013 р.) / [Упор. Л. П. Пономаренко]. – С. 55–58. 11. ЦДАЛ України, ф. 339, оп. 1, спр. 81, арк. 1. 12. Шологон Л. І. Звіти про діяльність громадських організацій Галичини як джерело з історії національно-культурного руху українців краю другої половини XIX – початку XX ст. / Л. І. Шологон // Наука. Релігія. Суспільство. – 2010. – № 4. – С. 37–45. 13. Луговий О. Визначне жіноцтво України: Історичні життєписи / О. Луговий. – К.: Дніпро, 1994. – 335 с. 14. ЦДАЛ України, ф. 410, оп. 1, спр. 95, арк. 4, 5, 24. 15. ЦДАЛ України, ф. 309, оп. 1, спр. 2788, арк. 3. 16. ЦДАЛ України, ф. 360, оп. 1, спр. 447, арк. 7. 17. Древницький Ю. Діяльність Володимира Старосольського в УСДП на початку XX століття / Ю. Древницький // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Історія / [За заг. ред. проф. І. С. Зуляка]. – Тернопіль: В-во ТНПУ ім. В. Гнатюка. – 2010. – Вип. 2. – С. 54–59. 18. Шумський І. Західноукраїнський студентський рух національно-демократичного спрямування на початку 20-х років XX ст. / І. Шумський // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Історія / [За заг. ред. проф. М. М. Алексієвця]. – Тернопіль. – 2003. – Вип. 1. – С. 107–111. 19. Тернопіль / Татпорол: історія міста / [Петровський О., Гаврилюк О., Окаринський В., Крочак І.]. – Тернопіль: Астон, 2010. – 216 с.; іл. 20. Крушельницький А. Слово до розгубленої молоді / А. Крушельницький. – Львів: В-во "Нові шляхи", 1931. – 40 с. 21. ЦДАЛ України, ф. 309, оп. 1, од. зб. 79/с, арк. 14. 22. Валіон О. П. Роль М. Грушевського у національно-культурному відродженні українського народу (кінець XIX – початок XX ст.): дис. на здобуття канд. наук: 07.00.01 / О. П. Валіон. – Тернопіль, 2003. – 198 с. 23. ЦДАЛ України, ф. 399, оп. 1, од. зб. 125, арк. 4.

Ірина Гуменна

УКРАИНСКИЕ СТУДЕНЧЕСКИЕ ОБЩЕСТВА В РАЗВИТИИ ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ ВОСТОЧНОЙ ГАЛИЧИНЫ ПЕРВОЙ ТРЕТИ XX ВЕКА

В статье проанализирован вклад украинских студенческих обществ в развитие образования и науки Восточной Галичины первой трети XX века. Проанализированы особенности деятельности украинского студенчества относительно распространения образовательных знаний среди населения, содействия издательскому делу, исследования в сфере филологии, юриспруденции, истории, медицины и других научных направлений, которые способствовали активизации национального сознания.

Ключевые слова: Восточная Галичина, украинские студенческие общества, образование, наука, первая треть XX века.

Iryna Gumenna

UKRAINIAN STUDENTS SOCIETIES IN DEVELOPMENT OF EDUCATION AND SCIENCE IN EASTERN GALYCHYNA IN THE FIRST THIRD OF THE XX CENTURY

The article analyzes the contribution of Ukrainian students societies in development of education and science in Eastern Galychyna in the first third of the XX century. The peculiarities of Ukrainian students societies concerning the spread of education among the population and promotion the publishing of books. Ukrainian students societies investigated the philology, the law, the history, the medicine and other research areas that have contributed to intensification of national consciousness.

Key words: Eastern Galychyna, Ukrainian Students Societies, education, science, the first third of the XX century.